

מראי מקומות- בבא מציעא י"ג

(א) **בשטרי הקנאה, דהא שעביד נפשי- פרש"י,** שמקנה לו נכסים מהיום בין ילוה בין לא ילוה, יגבה מהן לאותו זמן מהיום. וע' **בנתיבות** (ל"ט, סוס"ק י"ד) שכ' דודאי צריך שיהי' הלואה, דאין סברא לומר דהלוה שעבד עצמו אפי' אם לא הלוה לו המלוה המעות כלל, רק כוונת רש"י לומר שזוכה תיכף בהשיעבוד נכסים, ועל המלוה נעשה ההלואה כחוב מלוה ע"פ, שמחייב ליתן לו מעות ההלואה שהבטיח לו.

(ב) **בשטרי הקנאה- ע' ברשב"א** שהבין בשי' רש"י דס"ל דמה דשטרי הקנאה מהנו לשעבד נכסיו, זהו אפי' אם לבסוף לא מטי השטרא לידא דמלוה (דלא כהנתיבות שהבאנו לעיל). אבל הביא משו"ת הרי"ף דלא ס"ל כן, אלא דלא מהני א"כ לבסוף אתי ליד המלוה. והרשב"א הביא ראי' לשי' רש"י מהמשך הסוגיא, דהק' הגמ' על אביי דס"ל דעדים בחתומיו זכין לו, א"כ (בשטר מתנה, וכו') מה לי דנמלך עליהן שלא ליתנן, הרי עדים בחתומיו כבר זכין לו. וכיון דלאביי הו"ל שטרי הלואה כשטרי הקנאה, א"כ נראה דשטרי הקנאה לכ"ע מהני אף אם לא מטא ליד. וע' **בביאור הגר"א** (חו"מ ל"ט, ס"ד) שציין למש"כ הרי"ף ביבמות דכל זמן דהשטר עדיין הוא אצל העדים, לא אמרי' בה דנעשה כמי שנחקרה עדותן, ולכן שפיר י"ל דאי"ז חשיב שטר עד דמטא ליד.

(ה) **עדיו בחתומיו זכין לו- ע' בשיעורי ר' שמואל** (בענין עדיו בחתומיו וכו', א') דהעיר דבשלמא בשטר קנין שייך זכיי' על מה שהוא קונה, אבל בשטר ראי', מה שייך זכיי' בהראי', אי איכא ראי' איכא, ואי לאו, מה שייך זכיי' לעשות שיהי' ראי'. וביאר דלכאו' תלוי במהות של כל שטר חוב, האם הוא רק שטר ראי' בעלמא, או האם נחשב לשטר קנין. והביא מש"כ **הקצות** (ס"ו, כ') דשטר חוב הוא שטר קנין, לא רק על השעבוד נכסים, אלא אף על שעבוד הגוף, שמחייב עצמו גם ע"י השטר, דאף דכבר חל השעבוד הגוף ע"י ההלואה גופא, מ"מ יכול גם לשעבד עצמו מחמת השטר, דשעבוד יכול לחול על שעבוד. וא"כ לפי הקצות א"ש בפשיטות מה שייך עבחז"ל בשטר חוב. וביאר ר' שמואל דאפי' אם לא אמרי' כהקצות, אלא דשעבוד על שעבוד לא מהני, מ"מ שפיר יש מקום לעבחז"ל, דהיינו דהא גופא, מה שכ' השטר קודם לנתינת המעות, וזה יכול לשעבדו קודם הנתינת מעות, השטר מהני לקנות קנין שעבוד זה. ונמצא, דבאמת בלא הדין עבחז"ל הי' השטר רק שטר ראי' בעלמא, אבל עכשיו דמשעבד השטר משעת החתימה, א"כ שפיר הו"ל השטר שטר קנין.

(ג) **אי בשטר דלא הקנאה, ליכא למיחש, דהא אמרת כי ליכא מלוה בהדי' לא כתבינן- פרש"י,** כי ליכא מלוה בהדי' ונותן מעות בפניהם, לא כתבינן. אולם ע' **בנמוקי יוסף** (ו.:- בדפיו) שכ' שאי"צ ליתן המעות בפניהם, אלא כיון שנמסר השטר ליד המלוה קנה, שבמסירת השטר יש בו די להתחייב. וכ' **המשנה למלך** (גו"א י"ח, א', ד"ה וא"ת) דלפי"ז צ"ל דמה דאמרי' דחיישינן שמא כתב ללוות בניסן ולא לזה עד תשרי, היינו שלא מסר השטר עד תשרי, אלא דבדרך כלל אין מוסרין השטר עד שלוח המעות, אבל באמת הכל תלוי במסירת השטר.

(ו) **אלא הא דתנן, מצא גיטי נשים וכו'- כ' במנחת הבקר** דקו' הגמ' הוא רק מדייתקי,

(ט) **נהי דלא גבי מן משעבדי, מבני חרי מגבי גבי- הק' בשו"ת רעק"א (קצ"ז), למה לא נוקמי' באינו חייב מודה, דהיינו דטוען פרעתין, ומ"מ מבני חורין מצי גבי משום דלא חיישינן לפרעון, אבל יש בו אחריות מ"מ לא יחזיר, משום לגבי הלקוחות אנו חוששין דלמא כ' ללוות ולא לזה. ותי' דאף דלא חיישינן לפרעון, אבל אם טוען פרעון, והי' יכול לטעון לא לויתי, נאמן בפרעתי מגו דלא לויתי.**

(י) **שמואל מוקי לה כשאין חייב מודה- הק' רש"י, יתקיים השטר בחותמיו, ותי' דכיון שנפל איתרע, ואמרי' דפסול הי' ולכן לא נזהר, ולכן מהימנינן להאי. ולכאו' דבריו תמוהים, הרי יש כאן עדים דמקיימים השטר, וא"כ איך מהימנינן לי' כנגד העדים. ולכן כ' הרשב"א דדברי רש"י אינם מחוורים. והוא כ' בשם יש מתרצים דכיון דנפל, איתרע לי' שטרא וחיישינן בה לכל מה דשייך לחוש בה, ואמרי' דאולי כתב ללוות ולא לזה, רק דלגבי לצור ע"פ צלוחיתו שקלי' דיבורי' כצורתו' כדקאמר, דאינו מכיר בו, ומהדרי' לי' למלוה לצור ע"פ צלוחיתו.**

(יא) **דר"מ סבר שטר שאין בו אחריות נכסים אינו גובה לא ממשעבדי ולא מבני חרי- פרש"י, דכיון דאין הלוה מודה בו, א"כ הו"ל שטרא שאינו משעבד נכסים, ואי"ז שטרא, והו"ל כמלוה ע"פ שאין בה עדים. ובתוס' (דברי הכל) משמע דכיון דלא כתוב בה אחריות, א"כ הרי מחל על השעבוד, וכיון שמחל השעבוד, גם מחל הקרן, ולכן ודאי אינו יכול לגבות מבני חורין. וע' בפני יהושע דהק' דמנין להו לתוס' לפרש כן בגמ', הרי לכאו' י"ל דאינו אלא מלוה על פה, ומהכ"ת דמחל כל החוב. וכ' הפרי יצחק (ב', נ"ג, ד"ה ולכן) דבאמת אין כוונת תוס' לומר דמחל החוב לגמרי, אלא רק דמחל כח השטר, דכיון דאינו נכתב לשעבוד נכסים, א"כ מחל כח השטר ואינו שטר כלל, והו"ל כמלוה ע"פ בעלמא. ובתוס' ר' פרץ כ' דמה דאינו גובה כלל ע"י השטר, היינו משום "דודאי שקר הוא זה השטר, דלא שדי איניש זווי בכדי", ואם לא כ' אחריות נכסים, ודאי השטר שקר, וודאי אינו גובה בו.**

שטרי מתנה, וכו', אבל מגיטי נשים ושחרורי עבדים לא יהי' שייך כלל להק', דהא ודאי אין הגירושין או השחרור חל עד נתנה ליד האשה וליד העבד, דבאשה כתי' ונתן בידה, ועבד גמרי' לה לה מאשה.

(יז) **אמר לך אביי, מתני' היינו טעמא דחיישינן לפרעון ולקנוניא- הק' הרשב"א, למה לא אמרי' דחיישינן שמא כתב ללוות ולא לזה כלל (ודלא כמשמעות ברש"י לעיל דאף היכא דלא לזה כלל השטר משעבדו, וע' לעיל מה שהבאנו מהנתיבות), ותי' דהיינו משום דניח"ל לאוקמא אפי' בשטר אקנייתא. ועוד, דניח"ל טפי לאוקמה במילתא דשכיח טפי. ועוד, דכיון דס"ל לעדיו בחתומיו זכין לו, אז כיון דאמר תנו נותנין, וליכא קנוניא אלא דינא, דהא אפי' ידעי' בבירור שלא נתן עד עכשיו, הרי הוא יכול ליתנו בפנינו ונשתעבדו נכסיו למפרע, דהא זכו לו עדיו בחתומיו מעכשיו לכשיגיע שטר לידו (וכזה כ' המהרש"א). עוד העיר המהרש"א, למה לא חיישינן דלמא חייב מודה, אבל מזוייף הי' מעיקרא ועושים קנוניא, דלא מחזקינן אינשי ברשיעי מעיקרא לזייף השטר לעשות קנוניא, אלא חיישינן שמא נפרע השטר, ולא הי' נזהר בו, ונפל ממנו, ועכשיו עושים קנוניא.**

(יח) **ולשמואל דאמר לא חיישינן לפרעון ולקנוניא מא"ל- הק' התוס' הרא"ש, מהכ"ת דלא חייש שמואל לפרעון וקנוניא, נהי דמבואר דלא חייש לפרעון (גרידא), מההיא דשטר הקנאה, דאינו נאמן לומר פרעתיו וממני נפל, דאם איתא דפרעי' הוי קרע לשטרי' מיד, אבל מ"מ יש לחוש שמא בשעת פרעון עשו קנוניא ביניהם והניח השטר בידו, ומה דלא קרעו, היינו גופא משום שהיו רוצים לעשות קנוניא. ותי' דאיכא למימר דכיון דאשכחן דסבר שמואל דלא חיישינן לפרעון, משום שהלוה ירא וקורעו לאלתר, הכי"נ אית לן למימר דסבר שהלוה ירא לעשות קנוניא, פן יחזור המלוה ויתבע ממנו החוב. וע"ע ברמב"ן מש"כ בזה לתרץ באו"א.**

יב) ורבנן סברי מגבא גבי- פרש"י, דעכ"פ הוי כמלוה ע"פ בעדים, הלכך גבי מבני חרי, ולהכי לא יחזיר לו אם נפל, דחיישינן דמזוייף הוא. והק' הרשב"א, הא ס"ל לרבנן דאחריות טעות סופר, וא"כ למה לא יהי יכול לגבות גם ממשועבדים. ועוד, כשהק' הגמ' על שמואל ור"א בתר הכי, הו"ל לאתותב ר"א בתרתי ולשמואל בתלת, דהא קתני בברייתא בהדיא דחכמים אומרים אחד זה ואחד זה גובה מנכסים משועבדים, אלא ודאי גובה מנכסים משועבדים קאמר.